

ความต้องการของตลาดและศักยภาพการรองรับ
การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช*
MARKET DEMAND AND CAPACITY OF WELLNESS TOURISM IN
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

ณัฐวรรดี คณิตินสุทธิทอง

Nutworadee Kanittinsuttitong

จินตนา เลิศสกุล

Jintana Lerdsakul

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Rajamangala University of Technology Srivijaya, Thailand

E-mail: nutworadee.k@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ศึกษาศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 3) ศึกษาคลัสเตอร์ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในคลัสเตอร์ธุรกิจ 30 คน และเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าสถิติความถี่ ร้อยละ t - test และ F - test วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานตอนต้น เดินทางท่องเที่ยวพร้อมครอบครัวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจและสัมผัสธรรมชาติ เป็นวัตถุประสงค์หลัก และเลือกใช้บริการด้านสุขภาพระหว่างการท่องเที่ยว (Wellness Tourist) มีความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพด้านการดูแลร่างกายและด้านการดูแลสุขภาพจิตอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความต้องการด้านการดูแลสุขภาพจิตในระดับมาก บริการที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับมากที่สุดคือ อาหารสุขภาพ 2) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสูงในด้านการให้บริการสุขภาพด้านสปา นวดไทย พิเศษ อาหารสุขภาพ และ แพทย์แผนไทย แต่ยังมีศักยภาพต่ำในด้านการให้บริการกีฬาและการแข่งขัน 3) คลัสเตอร์ธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม

* Received 12 January 2021; Revised 20 May 2021; Accepted 26 May 2021

ได้แก่ 1) กลุ่มอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 2) กลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุน 3) กลุ่มหน่วยงานราชการ/สมาคม และ 4) กลุ่มอุตสาหกรรมด้านบริการสุขภาพ โดยที่ 3 กลุ่มแรกเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูงและมีการร่วมมือทางธุรกิจอย่างเป็นทางการ แต่กลุ่มอุตสาหกรรมด้านบริการสุขภาพยังเป็นกลุ่มที่ศักยภาพในระดับปานกลางและยังไม่มี การร่วมมือทางธุรกิจอย่างเป็นทางการ

คำสำคัญ: ความต้องการของตลาด, ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, คลัสเตอร์ธุรกิจ, จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

The objectives of this research article were to 1) Study the need of wellness tourist in Nakhon Si Thammarat Province 2) Evaluate the potential of wellness tourism in Nakhon Si Thammarat Province. and 3) Explore wellness tourism business cluster in Nakhon Si Thammarat Province. Mixed Methodology were applied in this study. The researcher collected qualitative data from 30 stakeholders in the business cluster and quantified data from 400 tourists in Nakhon Si Thammarat Province. The quantitative data was analyzed using frequency, percentage, standard deviation, t - test and F - test. The qualitative data were analyzed with content analysis. The results show that 1) most of the tourists traveling to Nakhon Si Thammarat were teenagers and early working age groups. They travel with their families for recreation and nature as their primary objective and use wellness services along the way. Travelers have moderate need toward healthcare service and spiritual-care service, but high need toward mind - care service. The service that tourists want to receive the most is healthy food. 2) Nakhon Si Thammarat Province has high potential in spa, Thai massage, fitness, health food, and traditional Thai medicine, while has low potential in sports and advantage activities services. 3) Nakhon Si Thammarat wellness tourism cluster divided into 4 groups: 1) tourism industry, 2) supported industry, 3) government agencies/association and 4) health-service industry. The first three groups are industrial groups with high potential and effective business cooperation. However, the healthcare industry has such moderate potential and no formal business cooperation.

Keywords: Market Demand, Capacity of Wellness Tourism in Nakhon Si Thammarat, Business Cluster, Nakhon Si Thammarat

บทนำ

การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Wellness Tourism) คือ เดินทางที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหา การบำรุงรักษา หรือการเสริมสร้างสุขภาพที่ดีแก่บุคคล มีขอบเขตครอบคลุมถึงการบริการทั้งหมดที่เป็นการดูแลและปรับปรุงสุขภาพในเชิงป้องกันแบบองค์รวม ซึ่งเป็นทางเลือกและความสนใจของผู้ใช้บริการที่จะเลือกใช้บริการส่งเสริมสุขภาพระหว่างการเดินทางไปยังต่างประเทศ (The Global Wellness Institute, 2017) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นภาคธุรกิจหนึ่งที่ได้รับค่านิยมและขยายตัวอย่างรวดเร็วในระยะเวลาที่ผ่านมา โดยในปี ค.ศ. 2017 ธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพทั่วโลกมีมูลค่าโดยรวมสูงถึง 4.5 ล้านล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศไทยอยู่ในอันดับต้นของประเทศเป้าหมายที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ และสร้างรายได้ให้กับประเทศมากกว่า 12,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (The Global Wellness Institute, 2018) ซึ่งนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ นักท่องเที่ยวที่ใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริมสุขภาพในระหว่างการเดินทาง ด้วยวัตถุประสงค์ ความสนใจ ขอบเขต รูปแบบ และบริบทที่แตกต่างกัน (The Global Spa Summit & SRI International, 2010) จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2560 พบว่าประเทศไทยมีอัตราส่วนแบ่งการตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประมาณ 38% เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในทวีปเอเชีย (คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และคณะ, 2561)

ความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพเลือกใช้ บริการส่งเสริมสุขภาพต่าง ๆ หลากหลายรูปแบบ ในหลากหลายมุมมอง โดยสามารถแยกออกได้เป็น บริการส่งเสริมสุขภาพทางร่างกาย เช่น ฟิตเนส อาหารสุขภาพ สปาและเสริมความงาม บริการส่งเสริมสุขภาพด้านจิตใจ เช่น โยคะ ไทชี บริการส่งเสริมสุขภาพด้านจิตวิญญาณ เช่น สมาธิบำบัด บริการส่งเสริมสุขภาพด้านสังคม เช่น เครือข่ายสังคมฟิตเนส บริการส่งเสริมสุขภาพด้านอารมณ์ เช่น บำบัดอารมณ์ กำจัดความเครียด และบริการส่งเสริมสุขภาพด้านสิ่งแวดล้อม เช่น บำบัดด้วยป่าไม้ (The Global Wellness Institute, 2014) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางมาใช้บริการทางสุขภาพในประเทศไทย สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก กลุ่มแรกคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเพื่อเข้ารับการรักษาโรค/ศัลยกรรมเป็นวัตถุประสงค์หลัก (Medical Tourists) และใช้เวลาที่เหลือในการท่องเที่ยวและพักผ่อน กลุ่มที่สองคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจเป็นวัตถุประสงค์หลัก และเลือกใช้ บริการด้านสุขภาพระหว่างการท่องเที่ยว (Wellness Tourists) (ราณี อีสัยกุล, 2560); (Csapó, J. & Marton, G., 2017) นอกจากนี้ โดยบริการที่ลูกค้ากลุ่มที่สองต้องการได้รับมากที่สุดคืออนวดแผนไทย รองลงมาคืออนวดฝ่าเท้า/นวดกดจุดสะท้อนเท้า และการรับประทาน อาหารเพื่อสุขภาพ (คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และคณะ, 2561) และให้ความสนใจใช้บริการหรือเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารและเครื่องดื่มสุขภาพ เช่น การหัดทำอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ (นัทธิพัย เกาตระกูล และภัทรพรรณ วรรณลักษณ์, 2563)

งานวิจัยที่ผ่านมา พบว่านักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ และชื่นชมธรรมชาติ สนใจการนวด การทานอาหารพื้นเมืองอาหารสุขภาพ สปา และอาบน้ำแร่ (คันสนีย์ กระจำโนม และกรวรรณ สังขร, 2563) ส่วนนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในภาคกลาง ต้องการพักผ่อนร่างกาย ใจ และสัมผัสกับวัฒนธรรมพื้นบ้านในแต่ละท้องถิ่น นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในภาคอีสาน เฉพาะจังหวัดขอนแก่น ต้องการบริการสปาและการนวดผ่อนคลายมากที่สุด รองลงมาคือการฝึกจิต สมาธิ และเสริมสุขภาพ ความงาม ให้ความสำคัญกับเส้นทางการเดินทาง แหล่งท่องเที่ยว และสถานที่พัก หาข้อมูลจากญาติ/เพื่อน รองลงมา คือ โทรศัพท์/วิทยุ และป้ายโฆษณา/แผ่นพับ (สิทธา กองสาสนะ, 2552) และนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เดินทางมาภาคใต้ส่วนใหญ่เลือกใช้บริการส่งเสริมสุขภาพที่เป็นลักษณะ Active Activity เช่น มวยไทย ออกกำลังกาย โยคะ เป็นต้น ส่วนนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในจังหวัดกรุงเทพมหานคร เน้นวิถีชีวิตที่เร่งรีบ การดูแลสุขภาพเป็นไปตามกระแสของ สังคม เช่น สปา โยคะ ฟิตเนส เป็นต้น

ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการพัฒนา การปรับปรุงหรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึง ความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่ ในขณะที่การประเมินศักยภาพ หมายถึง ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยพิจารณาตามลักษณะ ทางกายภาพ การรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านธรรมชาติ ด้านการเกษตรและด้านการบริหารจัดการ (ไบเฟิร์น วงษ์บัวงาม และมุขสุดา พูลสวัสดิ์, 2556) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ช่องว่างทางธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร (ศิริพงษ์ ศรีใสไพร และคณะ, 2560) พบว่าแต่ละภูมิภาคมีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่แตกต่างกัน โดยในด้านการดูแลร่างกายนั้นทั้ง 4 ภูมิภาคมีศักยภาพในการให้บริการสปาทั่วไป (Day Spa) บริการสปาในโรงแรม (Hotel Spa) รีสอร์ทสปา (Resort Spa) โยคะบำบัด (Yoga Retreat) ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Center) บริการเสริมสวย (Beauty Salon) โรงยิม/ฟิตเนส (Gym/Fitness Center) การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Care) การล้างพิษ (Detox) และ อายุรเวช (Ayurveda) สำหรับภาคเหนือมีศักยภาพเด่นในด้านการให้บริการดูแลจิตใจและจิตวิญญาณ เช่น สมาธิบำบัด ดนตรีบำบัด บริการดูแลสุขภาพในชีวิตประจำวัน ได้แก่ สปา ฟิตเนส โยคะ และบ่อน้ำร้อนและน้ำพุร้อนและวารีบำบัด ส่วนภาคกลางมีศักยภาพเด่นในด้านที่พัก/โฮมสเตย์เพื่อสุขภาพ ฟาร์มเกษตรอินทรีย์ แพทย์แผนไทยและสมุนไพรบำบัด ภาคใต้มีศักยภาพเด่นในด้านบริการสปา โดยมีผู้ประกอบการสปาที่มีชื่อเสียงจำนวนมาก กีฬาและการแข่งขัน ได้แก่ มวยไทย วังมาราธอน ปั่นจักรยาน เพาะกาย ฟิตเนส ไตรกีฬา บ่อน้ำร้อนและน้ำพุร้อน และวารีบำบัด ส่วนจังหวัด

กรุงเทพมหานคร มีศักยภาพเด่นในด้านการดูแลสุขภาพแบบคนเมือง เช่น โยคะ สปา ฟิตเนส และบริการเสริมความงามและพัฒนาบุคลิกภาพ

คลัสเตอร์ธุรกิจ (Business Cluster) ศาสตราจารย์ไมเคิล พอร์ตเตอร์ (Porter, M. E.) ได้นำเสนอแนวคิดคลัสเตอร์ธุรกิจ ว่าหมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบริษัทกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ โดยได้กล่าวว่าการแข่งขันทางธุรกิจปัจจุบันนั้น แม้ว่าปัจจัยด้านศักยภาพภายในองค์กรจะมีความสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจ แต่ศักยภาพภายนอกองค์กรก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเช่นกัน (Porter, M. E., 1998) ดังนั้นการให้ความสำคัญกับพื้นที่และความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะสามารถเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้แก่ธุรกิจได้มากขึ้น โดยขอบเขตของคลัสเตอร์ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อธุรกิจ โดยที่ความสัมพันธ์นั้นมีทั้งในเชิงการแข่งขัน ซึ่งจะก่อให้เกิดการพัฒนาของศักยภาพทางธุรกิจ และความสัมพันธ์เชิงความร่วมมือระหว่างบริษัท และองค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ในธุรกิจ โดยมักจะ เป็นความสัมพันธ์ในแนวดิ่ง เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้แก่ธุรกิจ โดยการรวมตัวกันเป็นกลุ่มคลัสเตอร์ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตให้แก่บริษัท เพิ่มศักยภาพในการสร้างนวัตกรรม และยังสามารถสร้างธุรกิจใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นได้อีกด้วย

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่านักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีความต้องการที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปตามความสนใจของแต่ละคนและบริบทการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ ซึ่งแต่ละพื้นที่ของประเทศไทยมีศักยภาพในการให้บริการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่แตกต่างกัน โดยที่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้มีการพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ในภาพรวมทั้งคลัสเตอร์เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ดังนั้นการผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง “ความต้องการของตลาดและศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช” ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ มีความเจริญทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และการให้บริการในด้านต่าง ๆ อีกทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม และการให้บริการในด้านของสุขภาพทั้งที่เป็นแบบแพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์ทางเลือก โดยผลที่ได้จากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการหรือผู้ที่ให้บริการเชิงสุขภาพและธุรกิจต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาธุรกิจต่อไปงานวิจัยนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาความต้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ศึกษาศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ศึกษาคลัสเตอร์ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร คือ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสังเกตการณ์ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บข้อมูลโดย 1) ลงพื้นที่สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งข้อมูลจากสำนักงานสถิติจังหวัดนครศรีธรรมราช ระบุว่าในปี 2562 มีจำนวนประมาณ 3,911,063 คน เนื่องจากทราบจำนวนประชากรจึงคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม เก็บข้อมูลโดยการสำรวจจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณในรูปของค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติเชิงอนุมานในการหาความสัมพันธ์ของข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติ F - test และ t - test

ผลการวิจัย

1. ความต้องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 400 ตัวอย่าง ได้ผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช

รายการ	จำนวน	ร้อยละ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	175	สถานภาพ	โสด	126
	หญิง	225	สมรส	หม้าย/หย่า	47
อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	87	สมรส		227
	25 - 30 ปี	73	ระดับ	ต่ำกว่า	172
	31 - 35 ปี	82	การศึกษา	ปริญญาตรี/	169

รายการ		จำนวน	ร้อยละ	รายการ		จำนวน	ร้อยละ
	36 - 40 ปี	52	13.0	ปริญญาโท		38	9.4
	41 - 45 ปี	40	10.0	ปริญญาเอก		21	5.3
	46 ปีขึ้นไป	66	16.5				
ผู้ร่วม เดินทาง	คนเดียว	55	13.8	อาชีพ	นักเรียน/นักศึกษา	84	21.0
	คู่รัก	56	14.0		ข้าราชการ	61	15.2
	ครอบครัว	162	40.5		พนักงานรัฐวิสาหกิจ	37	9.2
	เพื่อนสนิท	45	11.3		พนักงานบริษัท	43	10.8
	กลุ่มเพื่อน	59	14.8		ธุรกิจส่วนตัว	64	16.0
	กรุ๊ปทัวร์	23	5.8		รับจ้างทั่วไป	68	17.0
					อื่น ๆ	43	10.8
รายได้ต่อ เดือน	ต่ำกว่า 15,000 บ.	181	45.2		45,001 - 60,000	14	3.5
	15,000 - 30,000	126	31.5		60,001 - 100,000	18	4.5
	30,001 - 45,000	59	14.8		100,001 บ. ขึ้นไป	2	0.5

จากตารางที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 56.2) อายุ ต่ำกว่า 25 ปี (ร้อยละ 21.8) และอายุอยู่ระหว่าง 31 - 35 ปี (ร้อยละ 20) สถานภาพ สมรส (ร้อยละ 56.8) ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 43.0) และระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 42.3) ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 21.0) และอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 17.0) มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท (ร้อยละ 45.2) และรายได้ระหว่าง 15,000 - 30,000 (ร้อยละ 31.5) เดินทางมากับครอบครัว (ร้อยละ 40.5) จากนั้นในส่วนที่สองของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สอบถามถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่ชื่นชอบ และกิจกรรมนันทนาการที่ชื่นชอบ โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกได้มากกว่าคำตอบ เนื่องจากขณะที่เดินทางมาเที่ยวจังหวัดนครศรีธรรมราช นักท่องเที่ยวสามารถเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการที่ชื่นชอบได้มากกว่า 1 รูปแบบ/กิจกรรม ทำให้ยอดรวมของคำตอบมีค่ามากกว่า 100%

ตารางที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช

รายการ	จำนวน	ร้อยละ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนการเดินทางท่องเที่ยวใน 1 ปี			ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง (บาท)		
1 - 3 ครั้ง	160	40	ต่ำกว่า 10,000 บาท	249	62.2
4 - 5 ครั้ง	100	25	10,001 - 30,000 บาท	120	30
6 - 8 ครั้ง	47	11.8	30,001 - 50,000 บาท	31	7.8
9 - 10 ครั้ง	29	7.2	กิจกรรมนันทนาการที่ชื่นชอบ		
มากกว่า 10 ครั้ง	64	16	เดินทางท่องเที่ยว	91	22.8

รายการ	จำนวน	ร้อยละ	รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รูปแบบการท่องเที่ยวที่ชื่นชอบ			อ่านหนังสือ	77	19.2
เที่ยวชมธรรมชาติ ป่าไม้ ทะเล ภูเขา น้ำตก	294	73.5	ชมภาพยนตร์	33	8.2
ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน	182	45.5	ช้อปปิ้ง	56	14
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติ	181	45.2	ดูหนัง/ฟังเพลง	69	17.2
ท่องเที่ยวเชิงเกษตร โฮมสเตย์	142	35.5	เที่ยวผับ/บาร์	8	2
ท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ปีนผา ตั้งแคมป์	127	31.8	นวด/สปา	35	8.8
ท่องเที่ยวแนวเทรนต์ กิน ช้อป โรงแรมเก๋ ไนต์ไลฟ์	199	49.8	รับประทานอาหารนอก	31	7.8
ท่องเที่ยวเชิงสันทนาการสวนสนุก โกคาร์ด			..		
บ้าน	198	49.5			

จากตารางที่ 2 พบว่า นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบในการเดินทางท่องเที่ยวในเวลากลางวันมากที่สุด คือ (ร้อยละ 22.8) โดยเดินทางท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศ 1 - 3 ครั้งในรอบ 1 ปี (ร้อยละ 40) มีรายจ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อครั้ง ต่ำกว่า 10,000 บาท (62.2) ส่วนใหญ่ชอบเที่ยวชมธรรมชาติ ป่าไม้ ทะเล ภูเขา น้ำตก และกิจกรรมนันทนาการที่ชอบ คือ การเดินทางท่องเที่ยว อ่านหนังสือ และดูหนัง/ฟังเพลง (กลุ่มตัวอย่างสามารถเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการที่ชื่นชอบได้มากกว่าคนละ 1 ข้อ)

ตารางที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการดูแลสุขภาพ			
บริการสปาทั่วไป (Day Spa)	3.57	1.21	มาก
บริการสปาในโรงแรม (Hotel Spa)	3.22	1.22	ปานกลาง
รีสอร์ทสปา (Resort Spa)	3.13	1.17	ปานกลาง
โยคะบำบัด (Yoga Retreat)	3.07	1.26	ปานกลาง
การบำบัดด้วยบ่อน้ำร้อน (Thermal Baths)	3.22	1.20	ปานกลาง
รีสอร์ทสุขภาพ (Health Resorts)	3.21	1.18	ปานกลาง
ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Center)	3.53	1.05	มาก
โรงแรมเพื่อสุขภาพ (Healthy Hotel)	3.48	1.17	ปานกลาง
โรงยิม/ฟิตเนส (Gym/Fitness Center)	3.64	1.26	มาก
การดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic Care)	3.48	1.15	ปานกลาง
การล้างพิษ (Detox)	3.45	1.25	ปานกลาง
อายุรเวช (Ayurveda)	3.39	1.28	ปานกลาง
ฟาร์มสเตย์ออร์แกนิก (Organic Farm - Stay)	3.27	1.25	ปานกลาง
อาหารเพื่อสุขภาพ (Healthy Food)	3.80	1.22	มาก
รวม	3.16	1.12	ปานกลาง

ความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านการดูแลสุขภาพจิตใจ			
ดนตรีบำบัด (Music Therapy)	3.76	1.25	มาก
การล้างพิษอารมณ์ (Emotional Detox)	3.42	1.21	ปานกลาง
ผ่อนคลายความเครียด (Stress Release)	3.71	1.15	มาก
การบำบัดด้วยการวาดภาพ (Painting Therapy)	3.33	1.25	ปานกลาง
รวม	3.55	0.94	มาก
ด้านการดูแลสุขภาพจิตวิญญาณ			
สมาธิบำบัด (Meditation Retreat)	3.51	1.25	มาก
การบำบัดทางจิตวิญญาณ (Spiritual Retreat)	3.28	1.27	ปานกลาง
รวม	3.39	1.16	ปานกลาง
รวมทั้งหมด	3.37	1.08	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ในภาพรวมนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพด้านการดูแลสุขภาพร่างกายในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการระดับมากในบริการสปาทั่วไป (Day Spa) ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ (Wellness Center) โรงยิม/ฟิตเนส (Gym/Fitness Center) และอาหารเพื่อสุขภาพ (Healthy Food) นักท่องเที่ยวมีความต้องการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพด้านการดูแลสุขภาพจิตใจในระดับมาก โดยเฉพาะดนตรีบำบัด (Music Therapy) และผ่อนคลายความเครียด (Stress Release) และมีความต้องการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพด้านการดูแลสุขภาพจิตวิญญาณในระดับปานกลาง โดยมีความต้องการในระดับมากเฉพาะสมาธิบำบัด (Meditation Retreat)

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ

คุณลักษณะนักท่องเที่ยว	ค่าสถิติ	การดูแลสุขภาพ		
		ร่างกาย	จิตใจ	จิตวิญญาณ
เพศ	t	0.614	0.399	-3.169
	Sig.	0.540	0.690	0.002*
อายุ	F	7.939	8.688	3.714
	Sig.	0.000*	0.000*	0.003*
สถานภาพ	F	0.701	2.677	1.744
	Sig.	0.497	0.070	0.176
ระดับการศึกษา	F	1.084	1.024	0.303
	Sig.	0.356	0.382	0.824
อาชีพ	F	3.317	3.660	1.974
	Sig.	0.003*	0.002*	0.068

คุณลักษณะนักท่องเที่ยว	ค่าสถิติ	การดูแลด้าน		
		ร่างกาย	จิตใจ	จิตวิญญาณ
รายได้ต่อเดือน	F	2.905	3.738	0.888
	Sig.	0.014	0.003*	0.489
ผู้ร่วมเดินทาง	F	1.036	0.767	1.794
	Sig.	0.396	0.574	0.113

จากตารางที่ 4 พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีสถานภาพ ระดับการศึกษา ผู้ร่วมเดินทางที่แตกต่างกัน มีความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพไม่แตกต่างกัน ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความต้องการด้านการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทาง 0.05 โดยนักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกันมีความต้องการแตกต่างกันในด้านการดูแลจิตวิญญาณ ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความต้องการที่แตกต่างกันทั้งด้านดูแลร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพต่างกันมีความต้องการที่แตกต่างกันในด้านการดูแลร่างกาย และจิตใจ และนักท่องเที่ยวที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความต้องการที่แตกต่างกันในด้านการดูแลจิตใจ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่เป็นชาวไทย มักเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เคารพสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และเริ่มมีนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มาเพื่อสูดอากาศบริสุทธิ์ และผ่อนคลายความเครียด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมากขึ้น อีกทั้งนักท่องเที่ยวกลุ่มหลักก็มีความสนใจที่จะใช้บริการเพื่อสุขภาพในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว เช่น นวด สปา อาหารสุขภาพ อาบป่า ชมหมอก และกิจกรรมอื่น ๆ มากขึ้น

2. ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง แต่การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพยังไม่มีชัดเจนมากนัก ทั้งด้านผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวที่ยังไม่ตื่นตัวและยังไม่ให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพมากนัก ส่วนใหญ่ยังมองการท่องเที่ยวเชิงพักผ่อนหย่อนใจ โดยไม่ได้ศึกษาวิเคราะห์ถึงความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว และยังไม่แยกการให้บริการการท่องเที่ยวออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ

ตารางที่ 5 จำนวนผู้ให้บริการด้านสุขภาพแก่นักท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

อำเภอ	สปา-นวดไทย	ฟิตเนส	อาหารสุขภาพ	แพทย์แผนไทย	นวดไทยโบราณ	ศูนย์ปฏิบัติธรรม	โยคะ	มวยไทย	อบสมุนไพร	สปาปลา	Dance Studio	บ่อน้ำร้อน	อบป่า	สปาไฟ	อควีรียม	ศิลปะบำบัด	ฟาร์มสเตย์	สปาโคลน	ล้างพิษ	อื่นๆ	รวม
เมือง	42	15	8	6	5	4	4	3	0	0	3	0	0	1	0	0	0	0	0	1	92
ทุ่งสง	8	5	1	3	0	0	1	2	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	21
ขนอม	8	1	2	1	1	0	1	1	0	5	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	21
ลานสกา	2	0	3	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	10
ท่าศาลา	1	3	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	8
ปากพนัง	3	0	1	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
สิชล	3	0	1	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8
ฉวาง	0	0	1	1	1	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7
นบพิตำ	0	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	6
พระพรหม	2	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
ทุ่งใหญ่	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	5
ร่อนพิบูลย์	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
พรหมคีรี	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
เชียรใหญ่	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
หัวไทร	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
ชะอวด	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2
นาบอน	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
ช้างกลาง	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
บางขัน	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
รวม	77	27	23	18	12	10	6	7	5	5	3	2	2	3	1	1	2	1	1	2	208

จากตารางที่ 5 พบว่า ศักยภาพในเชิงปริมาณการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่ามีผู้ประกอบการที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประมาณ 208 ราย โดยห้าอันดับธุรกิจที่ผู้ประกอบการที่ให้บริการด้านสุขภาพแก่นักท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ สปา และนวดไทย จำนวน 77 ราย (ร้อยละ 37) รองลงมาคือฟิตเนส จำนวน 27 ราย (ร้อยละ 13) อาหารสุขภาพ จำนวน 23 ราย (ร้อยละ 11.1) แพทย์แผนไทย จำนวน 18 ราย (ร้อยละ 8.7) และนวดไทยโบราณ จำนวน 12 ราย (ร้อยละ 5.8) โดยตั้งอยู่ในอำเภอเมืองมากที่สุด จำนวน 92 ราย (ร้อยละ 44.2) อำเภอทุ่งสง และอำเภอขนอม

อำเภอละ 21 ราย (ร้อยละ 10.1) อำเภอลานสกา จำนวน 10 ราย (ร้อยละ 4.8) ตามลำดับ
ดังแสดงในตารางที่ 5 จำนวนผู้ให้บริการด้านสุขภาพแก่นักท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การลงพื้นที่สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมพบว่า สามารถแบ่งประเภทผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ประกอบการที่มุ่งเน้นธุรกิจท่องเที่ยวและให้บริการด้านสุขภาพเพิ่มเติม ได้แก่ ผู้ประกอบการโรงแรมที่ให้บริการฟิตเนสและสปาเพิ่มเติม ผู้ประกอบการรีสอร์ทที่ให้บริการ สปาและนวดไทยเพิ่มเติม ผู้ประกอบการโฮมสเตย์ที่ให้บริการอาหารเพื่อสุขภาพเพิ่มเติม ผู้ประกอบการธุรกิจทัวร์ที่มีการนำนักท่องเที่ยวไปใช้บริการหรือทำกิจกรรมเพื่อสุขภาพเพิ่มเติม และ 2) กลุ่มผู้ประกอบการที่มุ่งเน้นธุรกิจด้านสุขภาพและมีการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเพิ่มเติม ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจแพทย์แผนไทย ผู้ประกอบการธุรกิจสปาและนวดไทย ผู้ประกอบการธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ ผู้ประกอบการธุรกิจดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ผู้ประกอบการธุรกิจล้างพิษ ผู้ประกอบการธุรกิจสปาปลา ผู้ประกอบการธุรกิจบ่อน้ำร้อน ผู้ประกอบการธุรกิจล่องแก่งที่เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

3. คลัสเตอร์ธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช (Nakornsithammarat Wellness Tourism Business Cluster)

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช ยังไม่มีการสร้างความร่วมมืออย่างเป็นทางการระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างชัดเจน โดยสามารถแบ่งคลัสเตอร์ธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพใน จ.นครศรีธรรมราช ออกได้เป็น 4 ภาคส่วนหลัก ๆ ได้แก่

3.1 อุตสาหกรรมด้านสุขภาพ (Healthcare Industry) ได้แก่ ธุรกิจสปา นวดไทย ธุรกิจการแพทย์แผนไทย ธุรกิจบริการดูแลสุขภาพองค์รวม ธุรกิจบ่อน้ำร้อน ธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ ธุรกิจล้างพิษ ธุรกิจสปาปลา ธุรกิจฟิตเนส และธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอื่น ๆ ซึ่งภาคส่วนนี้ยังไม่มีโดดเด่น ไม่ได้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั่วไป และยังไม่มีการรวมตัวทางธุรกิจทั้งในระดับตำบล อำเภอ หรือจังหวัด

3.2 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry) ได้แก่ ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท ฟาร์มสเตย์และโฮมสเตย์ แหล่งท่องเที่ยว สถานบันเทิง แหล่งจำหน่ายของที่ระลึก และธุรกิจที่ให้บริการกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวอื่น ๆ เป็นภาคส่วนที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพสูง ไม่ว่าจะเป็นศักยภาพด้านการตลาด การดำเนินงานภายในการเงิน/แหล่งทุน และมีการรวมกลุ่มอย่างชัดเจน มีการร่วมมือและช่วยเหลือหลักด้านอุตสาหกรรมร่วมกันทั้งรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

3.3 อุตสาหกรรมสนับสนุน (Supported Industry) ได้แก่ ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจสายการบิน ธุรกิจขนส่งสาธารณะ ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ธุรกิจค้าปลีก ธุรกิจสื่อสารและโทรคมนาคม และธุรกิจอื่น ๆ ที่มีส่วนสนับสนุน เป็นภาคส่วนที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพค่อนข้างสูง และกำลังพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งและต่างประเทศ

3.4 หน่วยงานราชการ/สมาคม (Government/Association) ได้แก่ สำนักงานท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงสาธารณสุข และสมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นภาคส่วนที่มีความเข้มแข็งและมีการดำเนินงานเชิงรุกเป็นอย่างมาก เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช

อภิปรายผล

1. ประเด็นความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของนักท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้น เดินทางท่องเที่ยวพร้อมครอบครัวเพื่อพักผ่อนและสัมผัสธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคันสนีย์ กระจำจันโหม และกรวรรณ สังขกร โดยนักท่องเที่ยวมีความต้องการการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพด้านการดูแลร่างกายในระดับปานกลาง แต่มีความต้องการด้านการดูแลจิตใจในระดับมาก แสดงให้เห็นว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจเป็นวัตถุประสงค์หลัก และเลือกใช้บริการด้านสุขภาพระหว่างการท่องเที่ยว (Wellness Tourist) โดยมีนักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่เดินทางมาเพื่อเข้ารับการรักษาโรค/ศัลยกรรมเป็นวัตถุประสงค์หลักและใช้เวลาที่เหลือในการท่องเที่ยวและพักผ่อน (Medical Tourists) (คันสนีย์ กระจำจันโหม และกรวรรณ สังขกร, 2563) ตามที่ ราณี อธิชัยกุล และ Csapó, J. & Marton, G. และได้ระบุไว้ (ราณี อธิชัยกุล, 2560); (Csapó, J. & Marton, G., 2017) นอกจากนี้ ยังพบว่าบริการที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับมากที่สุดคือ อาหารสุขภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นัทธิหทัย และคณะ และคมสิทธิ และคณะ (นัทธิหทัย ฤทธะกุล และภัทรพรรณ วรรณลักษณ์, 2563); (คมสิทธิ เกียนวัฒนา และคณะ, 2561)

2. ประเด็นศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสูงในด้านการให้บริการสุขภาพด้านสปา นวดไทย พิถีพาส อาหารสุขภาพ และ แพทย์แผนไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพงษ์ ศรีไธพร และคณะ ที่พบว่าภาคใต้มีศักยภาพเด่นในด้านบริการสปา แต่ยังมีศักยภาพต่ำในด้านการให้บริการกีฬาและการแข่งขัน ได้แก่ มวยไทย วังมาราธอน ปั่นจักรยาน ไตรกีฬา บ่อน้ำ

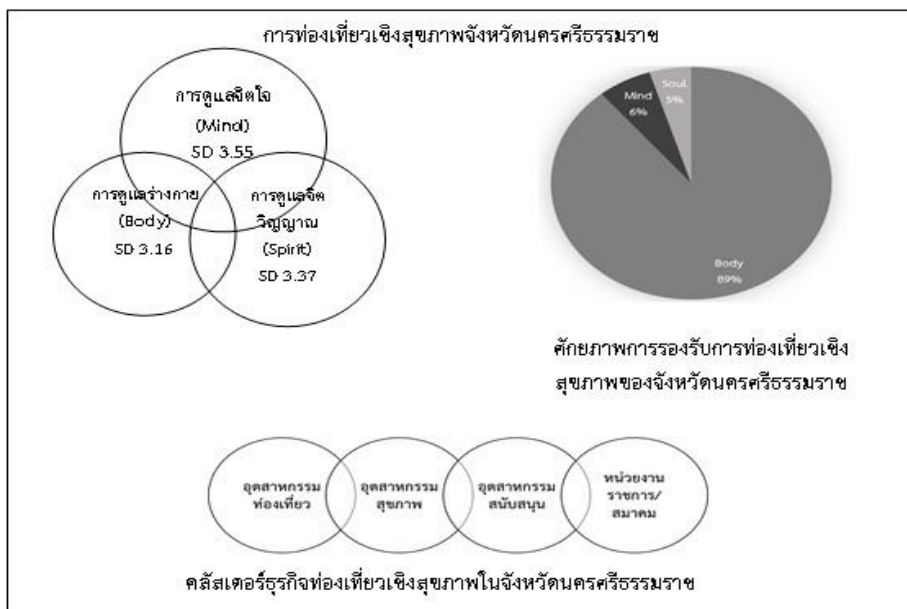
ร้อน น้ำพุร้อน และวารีบำบัด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จังหวัดท่องเที่ยวอื่น ๆ ในภาคใต้เช่น ภูเก็ต กระบี่ สุราษฎร์ธานี มีศักยภาพค่อนข้างสูงในด้านนี้ (ศิริพงษ์ ศรีใสไพร และคณะ, 2560)

3. ประเด็นคลัสเตอร์ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิจัยพบว่า ยังไม่มีการร่วมมือในการทำงานเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของแพรวดา พุพานิชย์พฤกษ์ ที่พบว่าคลัสเตอร์ท่องเที่ยวกลุ่ม Active Beach ยังมีการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานที่ไม่เป็นเอกภาพ การบูรณาการโครงการและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานยังคงน้อย โดยผลการวิจัยนี้พบว่าคลัสเตอร์ธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มอุตสาหกรรม 3 ใน 4 กลุ่มอุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Industry) อุตสาหกรรมสนับสนุน (Supported Industry) และ หน่วยงานราชการ/สมาคม (Government/Association) เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูง มีการรวมตัวและร่วมมือในการขับเคลื่อนธุรกิจอย่างเป็นทางการ ทำให้มีข้อได้เปรียบทางการแข่งขันเป็นอย่างมาก ในขณะที่กลุ่มอุตสาหกรรมด้านสุขภาพ (Healthcare Industry) ยังไม่ได้รับการพัฒนามากนัก อีกทั้งยังไม่มี การรวมตัวกันอย่างเป็นทางการอีกด้วย (แพรวดา พุพานิชย์พฤกษ์, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ค้นพบกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการในจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ค่อนข้างใหม่และน่าสนใจได้แก่ กิจกรรมอาบหมอก กิจกรรมอาบป่า สปาปลา สปาโคลน นวดศรีษะ และมวยไทยโบราณ ซึ่งเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังพบว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีความต้องการด้านการดูแลสุขภาพมากกว่าร่างกาย โดยเฉพาะดนตรีบำบัด (Music Therapy) และผ่อนคลายความเครียด (Stress Release) ซึ่งเป็นประเด็นความต้องการที่ค่อนข้างใหม่และน่าสนใจสำหรับผู้ประกอบการที่จะนำไปพิจารณาในการจัดหากิจกรรมท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการนี้ได้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ความต้องการของตลาดและศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดนครศรีธรรมราช

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพส่วนใหญ่เดินทางมายังจังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อสัมผัสธรรมชาติและผ่อนคลายความเครียด มีความต้องการที่ดูแลสุขภาพด้วยการรับประทานอาหารสุขภาพ ออกกำลังกายในฟิตเนส และใช้บริการสปา-นวดไทย มีความต้องการที่ดูแลสุขภาพจิตด้วยดนตรีบำบัดและกิจกรรมคลายความเครียด มีความต้องการที่ดูแลสุขภาพจิตวิญญาณด้วยสมาธิบำบัด ซึ่งในปัจจุบันผู้ประกอบการที่อยู่ในคลัสเตอร์ธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุน และหน่วยงานภาครัฐ มีศักยภาพสูงในการให้บริการ แต่กลุ่มอุตสาหกรรมด้านสุขภาพยังมีความพร้อมและศักยภาพที่ไม่สูงนัก นอกจากนี้ยังไม่มี การร่วมมือหรือรวมตัวอย่างเป็นทางการแล้ว ยังไม่มีผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการด้านสุขภาพที่เป็นที่ต้องการอีกหลายอย่าง เช่น รีสอร์ทเพื่อสุขภาพ โรงแรมเพื่อสุขภาพ อายุรเวช ฟาร์มสเตย์ออร์แกนิก ดนตรีบำบัด การล้างพิษอารมณ์ และการบำบัดทางจิตวิญญาณ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/เชิงปฏิบัติ ควรมีการสร้างความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในคลัสเตอร์ธุรกิจเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเฉพาะการให้การสนับสนุนจากภาครัฐฯ และพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้ให้บริการด้านสุขภาพให้สามารถรองรับและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีศึกษา

เพิ่มเติมถึงความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวได้รับ ตลอดจนการขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่าหรือ คลัสเตอร์ธุรกิจการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และคณะ. (2561). สถานการณ์ความต้องการและแนวโน้มของรูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย. วารสารวิชาการสถาบันการพลศึกษา, 10(1), 167-177.
- นัทธ์หทัย เกาตระกุล และภัทรพรรณ วรรณลักษณ์. (2563). การตัดสินใจท่องเที่ยวของ นักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดเชียงใหม่. วารสาร มหาวิทยาลัยคริสเตียน, 26(2), 72-83.
- ไบเฟิร์น วงษ์บัวงาม และमुखสุดา พูลสวัสดิ์. (2556). การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตร โครงการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงภาคการเกษตร ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- แพรวดา พุฒนิชัยพฤกษ์. (2561). การศึกษาการดำเนินนโยบายท่องเที่ยวตามแผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559 ของคลัสเตอร์ท่องเที่ยวกลุ่ม Active Beach. วารสารรัฐประศาสนศาสตร์, 14(1), 45-63.
- ราณี อิลิชัยกุล. (2560). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. การจัดการการท่องเที่ยวเฉพาะทาง (Niche tourism management). (pp 17-20). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศันสนีย์ กระจำโนม และกรวรรณ สังขกร. (2563). พฤติกรรมและความต้องการของ นักท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพชาวไทยและชาวต่างชาติในภาคเหนือตอนบน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 40(1), 57-76.
- ศิริพงษ์ ศรีไสไพโร และคณะ. (2560). ความต้องการของตลาดและศักยภาพในการรองรับการ ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย. ใน รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการ ระดับชาติครั้งที่ 12 เรื่อง Health and Wellness: สุขภาพและความสุขสบาย วันที่ 3 มีนาคม 2560. 591-605. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ลัทธา กองสาสนะ. (2552). การศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดขอนแก่น. วารสาร วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 4(2), 35-58.
- Csapó, J. & Marton, G. (2017). The Role and Importance of Spa and Wellness Tourism in Hungary's Tourism Industry. Czech Journal of Tourism, 6(1), 55-68.

- Porter, M. E. (1998). Clusters and the new economics of competition. *Harvard Business Review*, 76(6), 77–90.
- The Global Spa Summit & SRI International. (2010). The Wellness Consumer. Global Spa Summit, Spas and the Global Wellness Market: Synergies and Opportunities. In prepared by SRI International, May 2010 (pp. 25-32). Florida: GSS.
- The Global Wellness Institute. (2014). Types of Wellness Tourism. The Global Wellness Tourism Economy Report 2013 & 2014. In *Global Spa & Wellness Economy Monitor* (pp. 39-40). Miami: GWI.
- . (2017). What is included in wellness tourism? In *Global Wellness Economy Monitor January 2017* (pp. 18-19). Miami: GWI.
- . (2018). Executive Summary. In *The Global Wellness Economy. Global Wellness Economy Monitor October 2018* (pp. 3-10). Miami: GWI.